

Tabulka přípravy učební jednotky (lekce)	
Název učební jednotky (téma)	Globální problémy – Fair Trade
Stručná anotace učební jednotky	<p>Studenti se během učební jednotky seznámí s pojmem Fair Trade, s principy fungování „spravedlivého obchodu“. Na začátku učební jednotky je promítnut sociální spot. Dále se v rámci seznámení se s Fair Trade studenti zapojí do aktivity popsané níže. Během aktivity se studenti mj. zapojí do diskuse a na základě výsledků a dojmů z diskuse se seznámí s pojmem Fair Trade, s výrobky a produkty, které se v jeho rámci nejvíce obchodují, s webovými stránkami věnovanými Fair Trade apod. Výstupem je seznámení se s existencí snahy o spravedlivý obchod, uvědomění si toho, jak funguje většinový mezinárodní obchod v globálním světě, snaha nalézt řešení či kompromisy v chování obchodníků, působit na změnu v chování zákazníků.</p>
Časový rozsah učební jednotky	45 minut
Nutné předpoklady	<p>Znalosti o fungování světového obchodu (zapojení různých profesí a ekonomických činností), základní dovednosti v počtech (sečíst částky, průměrovat), dovednost odhadnout a pojmenovat rozdíly mezi skutečností a ideálním stavem – znalosti z ekonomiky, matematiky, popř. zeměpisu. Představa o dělbě práce a procesech, v jakých funguje odměňování za jednotlivé úkony probíhající v rámci dělby práce.</p>
Věk žáků (ročník)	16 – 19 let (učební jednotkou ověřena ve 2. a 4. ročníku SŠ)
Zařazená průřezová témata	Člověk a svět práce

Vyučovací obor (y)	Ekonomika Zeměpis
Cíle jednotlivých průřezových témat (DOV) a vyučovacích oborů (OVO), které chci v dané učební jednotce naplnit	<ul style="list-style-type: none"> • Žák si uvědomuje nerovné podmínky v odměňování různých profesí s různou náročností manuální či duševní práce v dnešním světě. • Žák zdůvodňuje příčinu současného stavu (nerovných podmínek) ve světě a navrhuje jejich řešení. • Žák uplatňuje své vědomosti a znalosti o odlišnostech (sociálních i ekonomických) jednotlivých zaměstnání, o procesu děly práce. • Žák se seznamuje s novými pojmy, snaží se je definovat vlastními slovy. • Žák si uvědomuje dnešní úzké propojení světa na poli mezinárodního obchodu.
Cíle učební jednotky	<ul style="list-style-type: none"> • Žáci si uvědomují nespravedlivé a nerovné odměňování fungující v rámci světového volného obchodu a seznámili se se snahami o jeho nápravu, tedy se spravedlivým obchodem – Fair Trade.
Hodnocení	<ul style="list-style-type: none"> • Zpětná vazba k diskusi – kritéria hodnocení: <ol style="list-style-type: none"> 1. Zazněly názory, argumenty a vyjádření pocitu žáků, ze kterých vyplýne <ol style="list-style-type: none"> (a) zda si žáci uvědomují nerovné odměňování (b) zda by sami byli ochotni kupovat výrobky Fair Trade (c) zda s touto snahou o spravedlivý obchod souhlasí. 2. Každý z žáků dostal v učební jednotce prostor pro své vyjádření/názor a alespoň jednou promluvil/zapojil se do diskuse. 3. Žáci odpověděli na otázky: <ol style="list-style-type: none"> a) Co je tedy Fair Trade? b) Funguje volný mezinárodní obchod spravedlivě? c) Kdo z něj má největší zisk a na úkor koho?

	<p style="text-align: center;">d) Co by se muselo ve světě změnit, aby došlo k odstranění této nespravedlnosti?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vyučující si může zapisovat poznámky během diskuse (k jakým závěrům žáci došli) a na konci vše shrnout, okomentovat. Mnohdy stačí ale jen pozorně poslouchat a nechat shrnutí diskuse na žácích a toto shrnutí pouze moderovat.
<p>Popis učební jednotky, obsahující použité metody a reflexi směřující ke všem zformulovaným cílům</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci zhlédnou sociální spot „Fair Trade“. 2. Žáci se rozdělí do pěti skupinek po pěti (ideálně) a každá skupinka představuje jednu skupinku na cestě od pěstování banánů až po jejich prodej. Každá skupinka se pak snaží dohodnout, jakou částku z ceny 30,- Kč za 1 kg banánů by požadovala za svou práci. 3. S výsledkem pak mluvčí skupinky seznámí ostatní profese. 4. Pak se skupinky přerozdělí, aby v každé byl zástupce jedné role, a snaží se dohodnout, kolik každá osoba (profese) dostane z ceny 30,- Kč za 1 kg banánů. S výsledkem pak mluvčí skupinky seznámí ostatní skupinky. 5. Učitel seznámí studenty se skutečnou situací. Následuje diskuse, ve které se studenti seznámí s Fair Trade a získávají další informace o této aktivitě. 6. Na závěr vyučující klade vhodné otázky (viz výše), k ověření splnění cíle a k uzavření aktivity.
<p>Seznam příloh</p>	<p>Příloha - Aktivita „Banánová cesta“ a pracovní listy k této aktivitě</p>

<p>Autor lekce, škola (případně zdroje)</p>	<p>Mgr. Rostislav Radimecký Obchodní akademie a VOŠE Tábor</p> <p>Zdroj aktivity:</p> <ul style="list-style-type: none"> DVD Sociální spoty, Jeden svět na školách (DVD obsahuje sociální spot „Fair Trade“ a digitální příručku „Informace a aktivity“ – použita kapitola Globální problémy, podkapitola Fair Trade, obsahující aktivitu „Banánová cesta“ – str. 20-24); vydal Člověk v tísni, o.p.s. <p>www.fairtrade.cz</p>
<p>Závěrečná sebereflexe učitele <i>(následuje po odučení učební jednotky)</i></p>	
<p>Co se mi osvědčilo během vyučování</p>	<p>Povedlo se, že se do aktivity zapojili všichni studenti – každá skupinka lehce našla svého mluvčího, nebyl ani problém s následným přerozdělením studentů do druhých skupinek, v následující diskusi po aktivitě a při seznamování se prakticky každý student aspoň jednou zapojil do diskuse, řekl svůj názor, vyjádřil svůj pocit. Potěšilo mne, že studenti 4. ročníků již o problematice Fair Trade věděli – znají typické výrobky, s nimiž se obchoduje (káva, čaj, čokoláda) a také znají obchody, kde se takovéto zboží dá koupit (jmenovali např. DM drogerii a Tesco). Mnoho žáků také projevilo svou nespokojenost se současným fungováním světového volného trhu a jeho nespravedlností. Na druhé straně si uvědomují, že dnešní globální svět funguje především na principu volného obchodování a tržní ekonomiky, kde bohaté státy hrají hlavní roli a proto také vytvářejí podmínky výhodné hlavně pro ně, byť jsou pak jejich zisky nemravné (dle názoru studentů). Někteří studenti také uvedli, že výrobky Fair Trade občas zakoupí. Shodli se i na tom, že by propagace Fair Trade v médiích i obchodech měla být větší.</p>

S jakými obtížemi jsem se během vyučování setkal/a.	Prakticky se žádnými. Jediný problém, který jsou ale schopni žáci vyřešit sami, je jejich rozdělení do skupinek v případě, je-li jich méně jak ideálních 25 (tzn. 5 žáků x 5 skupinek).
Co bych příště udělal/a jinak (jak bych upravil/a tuto přípravu).	Zajímavé by asi bylo, přinést několik výrobků značky Fair Trade na ukázkou. Důležité je ukázat žákům její logo – mnoho studentů ho již někdy vidělo, ale ne všichni dokázali popsat jeho význam. Vhodný úvod hodiny by také byl (místo nebo před promítáním spotu) použít brainstorming – „Víte někdo, co znamená Fair Trade? Slyšel někdo z vás již tento pojem? Co je to podle vás spravedlivý obchod – jak by měl ideálně fungovat?“

Přílohy: Aktivita „Banánová cesta“ a pracovní listy k aktivitě

S 4. FAIR TRADE

Když si dáte kapučíno za dva dolary, farmář, který kávovník vypěstoval, z něj dostane pouhé dva centy. Je zřejmé, že jeho práce není přiměřeně ohodnocena. A je také zcela jasné, že na ní slušně vydělává někdo jiný.

A BANÁNOVÁ CESTA

CÍLE: seznámit se s pojmem spravedlivý obchod, uvědomit si, jak je svět propojen, zvážit nerovnost podmínek na trhu a možnosti zlepšení

ČAS: 30 minut

POMŮCKY: kartičky s osobami, obrázek banánu pro každou skupinu

POSTUP: Studenti se rozdělí do pěti skupinek (nejlépe po pěti) a každá z nich bude představovat jednu skupinu účastníků na cestě od pěstování banánů po jejich prodej (dělník, vlastník plantáže, námořní dovozce, obchodník, dovozce a provozovatel skladů). Každý student dostane kartičku, která odpovídá jeho roli, např. dělníci kartičky dělnické atd., a přečtou si, co je na nich napsáno.

Studentům vysvětlíme, že cena jednoho kila banánů je 30 Kč. Ve skupince se mají společně dohodnout, jakou částku z ceny by požadovala jejich skupinka za odvedenou práci.

Jednotliví mluvčí skupinky seznámí s částkou ostatní studenty (předpokládá se, že celkový součet bude převyšovat výslednou částku).

Skupinky přerozdělíme tak, aby v každé byl zástupce jedné role (při nerovném počtu může být ve skupince některá profese dvakrát, popř. někdo může zastávat funkci pozorovatele nebo novináře). Každá z nich obdrží obrázek trsu banánů, představující kilo banánů za 30 Kč, dohodnou se, kolik každá osoba z kila banánů získá (výsledek se musí rovnat 30 Kč) a zaznačí do tabulky.

Mluvčí skupinky sdělí výsledky ostatním.

Studenty seznámíme se skutečnou situací (dělník 1 Kč, vlastník plantáže 5 Kč, námořní dopravce 4 Kč, dovozce a provozovatel skladů 7 Kč, obchodník 13 Kč). Následuje diskuse, ve které studenti získají další informace o spravedlivém obchodu.

REFLEXE: V diskusi mohou být kladeny otázky typu: Lišily se vaše výsledky od skutečného stavu? Dohodli jste se ve skupinkách bez problémů? Odpovídá ohodnocení práce výslednému rozdělení částky? U kterých osob je částka nadhodnocena? Jsou všechny náklady účastníků nezbytné nebo nedají se snížit?

ZDROJ: Upraveno podle materiálu na www.cafod.org.uk (Banana Split).

P

PRACOVNÍ LIST TABULKA

ROLE	ČÁSTKA
Dělník	
Vlastník plantáže	
Námořní dovozce	
Obchodník	
Dovozce a provozovatel skladů	
Celkem 1 kg	30 Kč

P

PRACOVNÍ LIST: KARTIČKY S OSOBAMI (ROLE)

<p>Dělník</p>	<p>12–14 hodin tvrdé práce v horku činnosti: vybírání nejlepších banánů mytí banánů (často máš ruce celý den ve vodě) řezání banánů (musíš nosit těžké trsy banánů na zádech) hnojení umělými hnojivy a pesticidy (může vést k různým onemocněním, včetně rakoviny) obavy: Budu mít dostatek peněz na nákup potravin a léků? Budu moct posílat děti do školy? Budu moct pracovat? Ne onemocním nějakou vážnou chorobou? Z čeho pak budu žít?</p>
<p>Vlastník plantáže</p>	<p>náklady na plantáž: nákup drahých pesticidů a paliva pro práškovací letadla, zajištění vhodných nástrojů (potřebuješ získat nejnovější technologie a přístroje), platby právníkům (pro případ, kdyby se stal tvým pracovníkem nějaký úraz na plantáži) obavy: Pokud mé zboží nebude odpovídat parametrům, které vyžadují obchodníci v Evropě (ovoce pěkných tvarů se slupkou bez skvrn apod.), nevyberou si jinou plantáž? Jak se vydaří příští sklizeň – nezasáhne mou plantáž nějaká přírodní katastrofa, popř. nenapadnou banány škůdci? Nebudu muset hledat novou půdu, popř. použít nákladnější umělá hnojiva, protože má plantáž už nebude moci plodit?</p>
<p>Námořní dovozce</p>	<p>náklady: nákup velkých nákladních lodí, financování jejich provozu, zajištění dostatku paliva (jedna cesta mezi Latinskou Amerikou a Evropou může trvat i pět týdnů), platba pojištění (kdyby se náklad poškodil), nákup velkých mrazicích boxů, platba přístavních poplatků obavy: Přivezou lodě náklad v pořádku a včas? Nebudou banány přežalé?</p>
<p>Obchodník</p>	<p>náklady: platy zaměstnanců, náklady na provoz (osvětlení, ostraha, pracovní uniformy, police, mrazničky, pronájem atd.), investice do reklamy a nových technologií obavy: Budou banány kvalitní? Budou s nimi naši zákazníci spokojeni? Budeme mít banánů dostatek? Nezbude nám banánů příliš? Neбудe mít konkurence kvalitnější banány?</p>
<p>Dovozce a provozovatel skladů</p>	<p>náklady: platba dovozního povolení do Evropské unie, provoz skladů a kamionů, přebalení zboží, zajištění dostatku etykeny na dozrávání banánů obavy: Dostanu od námořního dovozce banány včas, v pořádku a v dostatečném množství? Zjistím obchodníkům kvalitní zboží v požadovaném množství?</p>